

Kenna seg nú forfjónaðar — hövdu áður neyvt samstarv við Norðurlond

Um Estland

Estland var í öldir undir fremmandum stýri — danskum, svenskum, týskum og í 1710 kom Estland undir Tsar-Tussland. Ikki fyrrrenn í 1918 tóku teir loysing frá Russlandi og í 1920 varð friðarsáttmáli undirskrifaður við Sovjetsamveldið.

Men hendan frælsa stöðan vardi ikki leingi. Í 1939 varð Estland lagt undir Sovjetsamveldið eftir kravi úr Kreml. Estar lótu sær lynda, men longu árið eftir varð Estland hersett av Týsklandi. Áðrenn krigslok — í 1944 kom Estland aftur undir Sovjetsamveldið.

Í millumkrigsárunum var annars eitt borgarligt stýri í Estlandi og tann ráðandi flokkurinn var ein bóndaflokkur. Stýrisslagið hevur verið rættiliga gott, tí allir tjóðskaparligir minnilutar hövdu sini serrættindi. Tað varð m.a. tryggjað teimum eitt vist tal av limum í tjóðartinginum. Men tað sama hendi í Estlandi sum í so nógvum øðrum londum. Stýrið gjørdist totalitert.

Landið er í dag væl framkomið og yvir helvtin av fólkinum hevur eina útbúgving. Útbúgvingarmøguleikarnir eru góðir. Eisini tann hægri útbúgvingin. M.a. finst eitt elligamalt universitet í Tartu, sum er víðurkent langt út um landamark.

Tilsamans eru tað 22.000 lesandi ella 153 fyri hvørjar 10.000 íbúgvar.

Heilsuverkið er á høgum støði við 36 læknum og 111 sjúkrahús-seingjaplássum fyri hvørjar 10.000 íbúgvar.

Estland — tíkið fyri seg — hevur ikki nakað handilssamband vestureftir. Vinnulivið er sentralt stýrt úr Mosku og búskapurin er integreraður í Sovjetsamveldið. Vinnulivið er ein liður í eini størri eind. Ídnaðurin er sosialiseraður, meðan landbúnaðurin er kollektiviseraður.

Ídnaðarframleiðslan fevnir m.a. um el-motorar, landbúnaðarmaskinur, og fiskakonserves. Annars er Estland stórframleiðari av oljuskifuri — 60 pst. av samlaðu nøgdini í Sovjetsamveldinum. Í 1974 framleiðdi Estland 27.000.000 tons av oljuskifuri og 565.000.000 kbm. av skifurgassi.

Landbúnaðarvørurnar eru kjøt-, mjólka- og eggjaframleiðsla.

Estland er 45.100 kvm. til støddar. Fólkatálið er knappliga 1,5 mill. Men tað eru ikki bara estlendingar í estlandi. Fólkaslogini byta seg soleiðis: 68 pst. estlendingar, 25 pst. russar, 2 pst. ukrainar, 1,5 pst. finnlandingar, 1,5 pst. hvítarussarar og 0,5 pst. jødar.

Ein triðingur av landinum, sum einars er 317 metrar har tað er hægst, er skógklæddur. Í skógnum liva framvegis djór sum bjarnir, úlvar og elsdjór.

Hövuðsstaðurin eftir Tallinn, sum áður hevði navnði Reval. Í Tallinn búgva 400.000 fólk. Aðrir størri býir eru Narva, Pärnu og Tartu.

Ein samrøða við Hans Holm um eina ferð til Estlands

Á sumri 1976 vitjaði Hans Holm, læraraskúllærari, saman við konuni Sólrun og teimum trimum børnunum Estland.

Hans skuldi á eftirútbúgvingarskeið í Danmark og tey hövdu valt at halda leiðina yvir Noreg, Svøríki, Áland og Finland. Tey hövdu 10 dagar um ferðina til Álands, har tey stóðu í 14 dagar. Í Finlandi vóru tey í Helsingfors, sum liggur nær við Estland.

Hans Holm greiður frá:

Áhugaður í minnilutum

— Og tá vit skuldu til Helsingfors, sum liggur so tætt við Estland, hildu vit, at vit áttu at nýta høvi og fara yvir um til Estlands.

— Sjálvandi kann ein spyrja, hvønn áhuga ein hevur í at koma yvir hagar. Tað er ein reint fakligur áhugi, eg sjálvur havi. Nevniliga fyri minnilutum í Europa — vert er at byta merki í, at tað eru minnilutar í øllum europeiskum statum undantikið Portugal og Ísland, og so kann Írland eisini nevast, tann írski fristaturin, meðan tað í øllum øðrum statum eru fleiri fólkaslog.

Lítið kend

— Estland, Letland og Litauen, sum ganga undir heitinum Tey Baltisku Londini, eru jú lond, sum fólk flest einki vita um, og tað harmar hesi fólkinu nokkso nóg. Tey fola seg forfjónaðar og eru áhugaðir í at hava samband við ikki minst Norðurlond.

— Sjálvir gera teir nakkað fyri tað sambandið.

Tað sæst millum annað í bókini hjá Erik Vagn Jensen, Ukendte Naboer, sum er um hesi trý londini. Teir umseta t.d. nóg av norðurlendskum bókmentum. Men hvat kemur hinvegin av baltiskum bókmentum. Tað er neyvnan nakar sum kennir ein baltiskan rithøvund.

— Meðan vit eru við bókur kann nevast, at tær eru ógvuliga bílgar. Somuleiðis er við gramfonplátum.

Ferðamannastovan skipaði fyri

— Undan ferðini vistu vit lítið um, hvat vit kundu koma út fyri. Vit fingi Ferðamannastovuna at skipa fyri sjálvari ferðini. Fyrir at koma inn í Sovjetsamveldið — og harvið eisini Estland — so skuldu vit hava turistvisum. Nú var tað soleiðis, at vit skuldu úr Føroyum longu síðst í juni, meðan vit ikki skuldu til Estland fyrrrenn 24. juli og turistvisum verður ikki givið so langa tíð frammanundan. Tí fekk Ferðamannastovan fatúr á einum turistkontóri í Helsingfors, sum so ordnaði tað. Tá vit komu til vallaraheimið í Helsingfors lá visum'ið har.

Búðu á vallaraheimum

— Ja, vit búðu alla tíðina á vallaraheimum uttan teir dagarnar, vit vóru á Álandi. Har búðu vit í smáttu.

Ein kann búgva á vallaraheimum uttan nakran limaskap. Ein letur nakrar krónur meira, men vit eru

Dómkirkjan í Tallinn

so limir av Dansk Vandre-laug.

— Tað er ikki neyðugt at bileggja pláss frammanundan, men tað kann gerast og so er pláss sett av. Vallaraheimini eru ógvuliga ymisk. Summi virka bara sum vallaraheim á sumri — t.d. búðu vit í Noregi á einum tekniskum skúla, sum um summarið virkar sum vallaraheim. Á summum kann matur gerast, aðra staðni ikki og summi hava matstovu umframt at matur kann gerast.

Kostnaðurin fyri at

búgva á einum vallaraheimi er ymiskur. Tað kann kosta upp í 30 kr. Men tað kann eisini kosta 10 kr. alt eftir hvørji hentleikar finnast. Soviposi er ikki loyvdur. Harafturimóti skulu tey gistiandi hava lak við sær. Á staðnum er madrass og teppi.

Fýra-daga visum

Visum'ið ljóðaði uppá fýra dagar. Hvi endiliga fýra dagar, veit eg ikki og um tað kundi leingjast til fleiri dagar, veit eg heldur ikki.

Vit sigldu við einari fergu úr Helsingfors til Tallinn. Við á túrinum, sum bert tekur triggjar tímar, vóru tvey finsk ferðalag við og vit fylgdust yvirum aftur við teimum, so tað er møguligt, at teir fýra dagarnir eru eitt vanligt tíðarskeið.

— Vit vóru kannaði rættiliga gjølliga av tollarum og passpolitistum. Tó kann ikki sigast, at vit vóru kannaði meira, enn tá vit sigldu við Tjaldurinum í gomlum dögum millum Danmark og Føroyar, men munurin at koma í land í Tallinn og at koma í land í Havni tá er, at í Tallinn verða øll

Eitt slott frá 1723, sum í dag er listarsavn